

Suositus	14/2024
Ehdotus	A 1970/UVU
Käsittelijä	Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Mietintö vastauksesta suositukseen 14/2024

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee tiedoksi ilmoituksen suosituksesta 14/2024 ja jää odottamaan *poliittista dialogia* rajaesteiden poistamisen nopeuttamisesta rajaesteneuvoston mandaattia vahvistamalla.

Taustaa

Suositus kuuluu seuraavasti:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että vahvistetaan työtä rajaesteiden poistamiseksi, uusien rajaesteiden muodostumisen ehkäisemiseksi sekä rajaestetyön priorisoimiseksi.

että vahvistetaan rajaesteneuvoston mandaattia muun muassa vuosittain poistettavien rajaesteiden kvantitatiivista tavoitetta nostamalla.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vastaus

Yhteistyöministerien uudessa [yhteistyöohjelmassa](#)¹ tavoitetasoa on nostettu, ja työtä liikkuvuus- ja rajaestealalla sekä tehostetaan että priorisoidaan, mikä näkyy myös ministerineuvoston budjetissa. Vuonna 2025 alalle on osoitettu varoja 20 MDKK, mikä tarkoittaa 5,826 MDKK:n lisäystä.

Yhteistyöohjelman tavoitteiden mukaisesti tehtiin keväällä 2024 strateginen selvitys rajaestetyöstä. Tavoitteena oli sekä tunnistaa haasteita että laatia suosituksia rajaestetyön tehostamiseksi ja edistämiseksi.

Analyysi sisälsi useita suosituksia, mm. kansallista omistajuutta tulee vahvistaa, kansallista priorisointia tarvitaan työn edistymiseksi, erityisiä ongelma-alueita tulee ottaa käsittelyyn, tukirakenteita ja resursseja tulee vahvistaa ja rajaesteneuvoston roolia tulee selkeyttää.

---

¹ <https://pub.norden.org/politknord2024-715/>

Näiden suositusten samoin kuin eri foorumeilla vuoden aikana käytyjen keskustelujen pohjalta yhteistyöministerit (MR-SAM) päättivät 28. helmikuuta 2024 Reykjavikissa pidetyssä kokouksessaan liikkuvuuden lisäämiseen tähtäävästä kuusivuotisesta ohjelmasta (*Program för fri rörlighet i Norden*).

Ohjelman avulla on tarkoitus saavuttaa tavoitteet, joihin yhteistyöministerit ovat sitoutuneet. Ohjelma kokoaa ensimmäistä kertaa Pohjoismaiden koko virallisen tiedotus- ja rajaestetyön yhdeksi yhteiseksi ekosysteemiksi ja luo synergiaa sekä tehokkuutta eri toimijoiden välille ja samalla selventää vastuunjakoa eri tasoilla. Tämä vahvistaa sekä tiedottamista että rajaestetyötä.

Ohjelma turvaa myös selkeämmän poliittisen tason omistajuuden, ja yhteistyöministerit ovat sitoutuneet työhön mm. ottamalla kysymyksiä poliittiselle asialistalle ja osoittamalla kansallisia resursseja työhön. Yhteistyöministerit voivat myös yhdessä omien vastualueidensa ministerien kanssa asettaa asiantuntijaryhmiä ratkaisujen löytämiseksi rajaesteisiin.

Rajaesteneuvosto säilyttää oman tehtävänsä riippumattomana elimenä ja jatkaa työtä Pohjoismaiden väliselle liikkuvuudelle ongelmia aiheuttavien rajaesteiden ja teema-alueiden parissa. Rajaesteneuvosto tekee myös ehdotuksia yhteistyöministereille isommista ongelma-alueista, jotka vaativat laajempaa poliittista omistajuutta ratkaisun saamiseksi, mikä jo sinällään vahvistaa rajaesteneuvoston mandaattia ja asemaa työssä.

Ohjelmassa mainitaan myös ennaltaehkäisevä työ, erityisesti digitaalisia palveluita ja ratkaisuja koskevien rajaesteiden kohdalla, kuten:

- Maiden tulee välttää uusien rajaesteiden syntymistä Pohjoismaiden välille kansallista lainsäädäntöä uudistettaessa ja koordinoida toimia ennen EU/Eta-säädöksiä ja niiden soveltamisen yhteydessä.
- Alakohtaisia ministerineuvostoja ja sektoreita kehoitetaan välittämään tietoa ohjelmasihteeristölle suunnitelluista ja käynnissä olevista lainsäädäntöprosesseista, joilla voi olla vaikutusta nykyisiin rajaesteisiin tai jotka voivat luoda uusia rajaesteitä Pohjolaan.
- Rajaesteneuvostolla on erityinen vastuu informoida hallituksia mahdollisista rajaesteistä, joita voi syntyä uusia uusien lakien ja muiden aloitteiden yhteydessä.

Toimikaudella 2022–2024 tavoitteena on selvittää 5–8 rajaestettä vuosittain ja käsitellä yleisluontoisia kysymyksiä, jotka koskevat yhteispohjoismaisia liikkuvuusongelmia, niin

kutsuttuja teema-alueita. Koska pohjoismainen yhteistyö on valtioiden välistä yhteistyötä, suurin vastuu rajaesteiden selvittämisestä on hallituksilla, ministeriöillä, parlamenteilla, viranomaisilla ja muilla kansallisilla toimijoilla.

Rajaesteneuvoston uudessa mandaatissa vuosiksi 2025–2027, joka on osa vapaan liikkuvuuden ohjelmaa, ei ole annettu mitään määrällisiä tavoitteita selvitettävistä rajaesteistä. Tarkoituksena on selvittää mahdollisimman monta rajaestettä maidemme väliltä, mutta kuluneen 11 vuoden kokemukset rajaestetyöstä osoittavat, että jäljellä olevat rajaesteet ovat monimutkaisempia ja edellyttävät usein pitkäjänteistä ja monivuotista työtä ratkaisun löytämiseksi tai vaan sen toteuttamiseksi, että asiaa ei voida ratkaista. Sen vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista asettaa määrällisiä tavoitteita, varsinkin kun huomio on viime vuosina keskittynyt aiempaa enemmän yleisluonteisiin ongelma-alueisiin.

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristöön Kööpenhaminaan perustetaan myös erillinen ohjelmasihteeristö, joka saa lisäresursseja tiedotus- ja rajaestetyöhön.

Kokonaisuutena Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo yllä olevan perusteella, että rajaesteiden selvittämistä, uusien rajaesteiden ennaltaehkäisyä sekä rajaestetyön priorisointia sekä tehostetaan että painotetaan tulevina vuosina. Pohjoismaiden ministerineuvoston mielestä rajaesteneuvostolla on nyt vahvempi mandaatti, koska se voi myös antaa suosituksia yhteistyöministerieille priorisoitavista alueista seuraavan kolmen vuoden aikana.

Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo täten suosituksen toteutuneeksi.

Valiokunnan näkemykset

Suosituksen laatimisen jälkeen Pohjoismaiden ministerineuvosto on esittänyt arvioinnin rajaesteneuvoston kahdeksan kansallisen jäsenen työstä. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin ja Pohjoismaiden neuvoston jäsen eivät sisälly arviointiin. Lisäksi on hyväksytty uusi mandaatti rajaesteneuvostolle ja sen kahdeksalle kansalliselle jäsenelle. Uusi mandaatti, joka ei enää koske Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristöä eikä Pohjoismaiden neuvostoa, tuli voimaan 1. tammikuuta 2025.

Uudessa mandaatissa ei ole huomioitu Pohjoismaiden neuvoston toivomusta saada määrällinen tavoite vuosittain purettaville esteille. Toisin sanoen rajaesteneuvoston ja asianomaisen ministeriön tulisi työskennellä määrätietoisemmin, jotta useampia esteitä voitaisiin ratkaista vuosittain. Pohjoismaiden ministerineuvoston uudesta mandaatista on poistettu määrätavoite ja sen sijaan työtä suunnataan erityisille teema-alueille ilmoittamatta kuitenkaan, mitä nämä teemat ovat ja kuinka tuloksia on

tarkoitus saada. Mandaatista on jätetty pois, milloin ja miten tuloksia täsmälleen saadaan ja kuinka niitä mitataan. Tämä on huolestuttavaa, koska visio on määrä saada toteutettua vuoteen 2030 mennessä, ja valiokunta toivoo sen vuoksi selvennystä siihen, kuinka rajaestetyön edistymisen seuranta on ajateltu toteuttaa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto antaa vastauksessaan selkeän kuvan siitä, miten rajaestetyö on tarkoitus organisoida Pohjoismaiden ministerineuvostossa kuusivuotisen vapaan liikkuvuuden ohjelman pohjalta.

Valiokunnan mielestä vastauksessa ei myöskään ole riittävän selvästi taustoitettu sitä, miksi Pohjoismaiden ministerineuvosto päätti poistaa ohjelmasta pääsihteerille kuuluneen koordinointi- ja yleisvastuun Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävästä monialaisesta rajaestetyöstä. Tämä koskee myös kansallisen tuen saamista mandaatille, jonka tavoitteena on rajaesteiden purkaminen. Mandaatista on nimittäin poistettu Pohjoismaiden neuvoston rajaesteryhmä, mikä heikentää kokonaistulosta, koska rajaesteryhmässä on edustus kaikista Pohjoismaiden parlamenteista ja siten se olisi oivallinen keino hakea kansallinen tuki mandaatille.

Lisäksi ohjelmasta puuttuu selkeä kuvaus siitä, miten yhteistyöministerien laajemmalle poliittiselle mandaatille saadaan tukea muissa kansallisissa alakohtaisissa ministeriöissä.

Pohjoismaiden neuvosto toivoo selvennystä siihen, miten selvitettävien rajaesteiden priorisoinnit toteutetaan kansallisesti. Tekeekö yhteistyöministeri päätöksen vai päättävätkö eri alojen vastuuministerit ja tehdäänkö valinnat Pohjoismaisen yhteistyökomitean (NSK) kautta yhteistyössä asianomaisten virkamieskomiteoiden kanssa? Tämä koskee niitä rajaesteitä, jotka vaikuttavat kaikkiin Pohjoismaihin, esimerkiksi pohjoismaiseen verosopimukseen liittyviä rajaesteitä. Mitä tapahtuu, jos pääosa maista haluaa priorisoida jotain rajaestettä, mutta yksi maa ei halua priorisoida? Tarkoittaako se, että rajaestettä ei ratkaista, vaikka pohjoismaisille yhteistyöministereille on päätetty antaa laajempi poliittinen mandaatti.

Näiden näkemysten pohjalta valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee ilmoituksen suosituksesta 14/2024 tiedoksi ja odottaa poliittista dialogia.

Kööpenhaminassa 25. helmikuuta 2025

Gunilla Carlsson (S)

Jani Kokko (sd.)

Per-Arne Håkansson (S)

Ann-Sofie Alm (M)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Johan Dahl (Sb)

Sandra Listherby (Lib)

Ann-Christine Frohm (SD)

Liv Kari Eskeland (H)

Erling Eidesgaard (T)